

ເພື່ອຮັບປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ ແລະ ໂພຊະນາການໃຫ້ແກ່ຊາວ
ກະສິກອນໃນເຂດບ້ານເປົ້າໝາຍຂອງໂຄງການກະສິກໍາເພື່ອໂພຊະນາການ

ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້

ປື້ມຄູ່ມືສິ່ງເສີມເຕັກນິກ

ການລ້ຽງໝູລາດແບບຂັງສໍາລັບຄອບຄົວຊາວກະສິກອນ

ບ້ານໂພນໄຊ ເມືອງໄຊເສດຖາ ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ ສ ປປ ລາວ.
Phonexay village, Saysettha district, Vientiane Capital,
Lao PDR.
ໂທ: +856 20 416 556
Fax: +856 20 416 556
E-mail : ssfsn.project@gmail.com
ເວັບໄຊ້: www.afn.gov.la

ໂຄງການກະສິກໍາ ເພື່ອໂພຊະນາການ

ມັງກອນ, 2019

ເອກະສານອ້າງອີງ

ຄູ່ມືເຕັກນິກການລ້ຽງໝູ ຂອງກົມສິ່ງເສີມກະສິກຳ ແລະ ສະຫະກອນ
(ໂຄງການ Leap)

Pravongviengkham, P.P. 1998. Swidden based Farm Economies in Northern Laos: Diversity, constraints and opportunities for livestock. In: ACIAR Proceedings No 87. Australian Center of International Agricultural Research: Canberra, Australia.

Sounthilath, B. (2005). Smallholder farming systems in the northern provinces of Lao PDR. Lao Journal of Agriculture and Forestry 10, 26-35.

Thorne, P. (2005). Pig raising in Northern Lao PDR Working Paper No. 4. Participatory Livestock Development Project (ADB PPTA No. 4287-Lao). CIAT/ILRI: Vientiane, Lao People's Democratic Republic.

- ການປຸກສ້າງຄອກ: ນຳໃຊ້ວັດສະດຸທີ່ມີໃນທ້ອງຖິ່ນເພື່ອປຸກສ້າງຄອກໃນມູນຄ່າປະມານ 100,000-500,000 ກີບ ສາມາດນຳໃຊ້ໄດ້ 1-2 ປີເທົ່ານັ້ນ ເປັນຄອກຊຸດິນ ແລະ ຮ້ານແບບງ່າຍດາຍ.
- ວິທີການລ້ຽງ: ລ້ຽງຢູ່ບ້ານ, ໃກ້ບ້ານ ຫຼື ປ່ອຍຢູ່ປ່າຕາມໄຮ່ (ສະນຳ) ໃຫ້ອາຫານຕົ້ນຕໍແມ່ນຮຳ, ມັນຕົ້ນ, ບອນ ແລະ ຜັກປ່າທີ່ຫາໄດ້ໃນເຂດຂອງຕົນມາປຸງແຕ່ງເປັນອາຫານ.
- ຢາປິ່ນປົວສັດກໍ່ສາມາດຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນ, ເມືອງ ແລະ ແຂວງ

5.2 ຕະຫຼາດໝູລາດ

- ຕະຫຼາດໝູລາດຢູ່ບັນດາບ້ານປະຈຸບັນ ເຫັນວ່າມີຄວາມໜັ້ນຄົງດີ, ຂາຍພາຍໃນບ້ານ ແລະ ຢູ່ເມືອງ ໂດຍມີແມ່ຄຳມາຮັບຊື້ເຖິງບ້ານໃນລາຄາ 20,000 - 22,000 ກີບຕໍ່ກິໂລສັດເປັນ, ຊິ້ນກິໂລລະ 35,000 - 40,000 ກີບຕາມບ້ານ ແລະ ຕະຫຼາດຂອງເມືອງ.
- ການລ້ຽງໝູຂອງຊາວກະສິກອນຍັງລ້ຽງແບບທຳມະຊາດມີຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການເປັນພະຍາດ ບາງຄັ້ງຕາຍຫຼາຍ ແລະ ບາງຄັ້ງຕາຍໜ້ອຍສະເລ່ຍເປີເຊັນການຕາຍຂອງໝູໜ້ອຍ 35-60%, ກໍລະນີຢູ່ບ້ານໜັ້ນ ເມືອງຊ່ອນແມ່ນ 12-15% ສຳລັບໝູໜ້ອຍ ແລະ ໝູໃຫຍ່ແມ່ນ 5-20%.
- ໃນລະບົບການລ້ຽງທີ່ໄປແບບປະເພນີ ຫຼື ລ້ຽງປ່ອຍຕາມທຳມະຊາດ ຈະໃຊ້ເວລາລ້ຽງ 12-18 ເດືອນ ແລະ ຈະມີນ້ຳໜັກປະມານ 30-60 ກິໂລ
- ຊຶ່ງມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່ວັນໜ້ອຍກວ່າ 100 ກຼາມ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ ໝູລາດຖ້າໄດ້ອາຫານທີ່ມີຄຸນນະພາບດີກໍ່ສາມາດມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ປະມານ 400-500 ກຼາມຕໍ່ວັນ.
- ການລ້ຽງໝູຂອງຊາວກະສິກອນມີຄວາມຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການຝຶກອົບຮົມເພື່ອປັບປຸງ ແລະ ຫັນປ່ຽນຮູບແບບວິທີການລ້ຽງໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມເຕັກນິກວິຊາການ.

ຂໍ້ແນະນຳ

ປຶ້ມຄູ່ມືນີ້ແມ່ນເຈດຕະນາເຮັດໃຫ້ການນຳໃຊ້ເຄື່ອງມືງ່າຍຂຶ້ນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ນຳສະເໜີຈຸດປະສົງຂໍ້ມູນເບື້ອງຕົ້ນຂອງການນຳໃຊ້ປຶ້ມຄູ່ມື ກ່ຽວກັບການປັບຕົວທາງດ້ານເຕັກນິກ ການລ້ຽງໝູລາດແບບຂັງຢູ່ໃນບ້ານເປົ້າໝາຍໂຄງການ ກະສິກຳເພື່ອ ໂພຊະນາການ ເຂດພາກເໜືອຂອງປະເທດລາວ.

ປຶ້ມຄູ່ມືດັ່ງກ່າວໄດ້ຖືກພັດທະນາ ແລະ ປັບປຸງໃຫ້ແທດເໝາະໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂອງ ໂຄງການ ກະສິກຳເພື່ອ ໂພຊະນາການ ໂດຍມີການຮ່ວມມືກັບນັກວິຊາການສະເພາະດ້ານ ແລະ ພະນັກງານປະສານຂອງໂຄງການ NAFRI/DAEC ເພື່ອພັດທະນາມາເປັນເຄື່ອງມືໃຫ້ແກ່ພະນັກງານຂັ້ນແຂວງ, ເມືອງ ສາມາດຖ່າຍທອດໄປເຖິງຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຊາວກະສິກອນໃນພື້ນທີ່ເປົ້າໝາຍໂຄງການ.

ຂຽນ ແລະ ຮຽບຮຽງໂດຍ:
 ບຸນຖາວອນ ກຸນນະວົງສາ ແລະ ສິມຈັນ ຄຳພາວົງ

ອອກແບບ ແລະ ຈັດໜ້າໂດຍ:
 ອຸໄລທຳ ລາຊະສິມມາ ແລະ ອານິງ ວິໄລວັນ

ຜູ້ກວດແກ້:
 ສຸກສະຫວັນ ສີຫານຸວົງ ແລະ ທິງສະຫວັນ ແກ້ວມະນີ

ສາລະບານ

	ໜ້າ
ຂໍ້ແນະນຳ	3
ສາລະບານ	4
ຄຳນຳ	5
1. ຄຸນລັກສະນະທົ່ວໄປຂອງໝູລາດ	6
2. ຜົນປະໂຫຍດທາງໂພຊະນາການ ຫລື ສ້າງລາຍຮັບເພື່ອເປັນເງື່ອນໄຂເຂົ້າເຖິງອາຫານ	6
3. ເຕັກນິກ ແລະ ຂັ້ນຕອນການລ້ຽງໝູລາດ	6
4. ການປ້ອງກັນ ແລະ ປິ່ນປົວສຸຂະພາບໝູ	20
5. ການປະເມີນ ທາງດ້ານການຕະຫລາດ	26
ເອກະສານອ້າງອີງ	27

4.7 ຂໍ້ຄວນປະຕິບັດເມື່ອມີໝູຕິດພະຍາດ

- ຖ້າມີໝູເຈັບປ່ວຍຢູ່ໃນຝູງ ໃຫ້ຜ້າວຍ້າຍອອກຈາກຝູງເພື່ອກັກຂັງ ແລະ ປິ່ນປົວຕ່າງຫາກ;
- ຖ້າຫາກປິ່ນປົວດ້ວຍຕົນເອງ ຕ້ອງນຳໃຊ້ມາດຕະການປິ່ນປົວພະຍາດສາກ່ອນຈຶ່ງເຮັດການປິ່ນປົວເຊັ່ນ: ຕ້ອງມີການວັດແທກອຸນຫະພູມຮ່າງກາຍ, ຊອກຫາສາເຫດທີ່ຜິດໃຫ້ໝູເຈັບປ່ວຍ ຢ່າງລະອຽດ;
- ຖ້າໝູຕາຍໃຫ້ຝັງຖິ້ມທັນທີ, ຫ້າມນຳເອົາໝູທີ່ຕາຍດ້ວຍພະຍາດມາຄົວກິນ ຫຼື ຄົວຂາຍຊີ້ນຢ່າງເດັດຂາດ;
- ເມື່ອໝູເກີດພະຍາດໃຫ້ປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍຂອງສັດຕະວະແພດຢ່າງເຄັ່ງຄັດ;
- ກໍລະນີເປັນເຫດຮ້າຍແຮງຕ້ອງລາຍງານສັດຕະວະແພດປະຈຳບ້ານ, ກຸ່ມບ້ານ ຫຼື ສັດຕະວະແພດເມືອງ.

ສິ່ງທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນພະຍາດໝູ ໃນເຂດແຫ້ງແລ້ງ ອາກາດຮ້ອນອົບເອົ້າ	ສິ່ງທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນພະຍາດໝູໃນເຂດທີ່ມີນ້ຳຖ້ວມ
<ul style="list-style-type: none"> - ໃນເຂດທີ່ມີອາກາດຮ້ອນອົບເອົ້າຕ້ອງໄດ້ເຜົາລະວັງ ພະຍາດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນກັບໝູເຊັ່ນ: ພະຍາດເຈັບທ້ອງ; - ເກັບຮັກສາອາຫານບໍ່ໃຫ້ບຸດເນົ່າ. 	<ul style="list-style-type: none"> - ໃນເຂດທີ່ມີນ້ຳຖ້ວມອາກາດຈະຊຸ່ມຊື່ງອາດຈະພາໃຫ້ເກີດພະຍາດແມ່ທ້ອງ, ພະຍາດປອດບວມ.

5. ການປະເມີນ ທາງດ້ານການຕະຫລາດ

5.1. ແນວຜັນ ແລະ ສິ່ງນຳເຂົ້າໃນການລ້ຽງໝູ

- ແນວຜັນ: ປະຊາຊົນນິຍົມລ້ຽງໝູລາດເປັນສ່ວນຫຼາຍ ເພາະລ້ຽງງ່າຍ, ບໍ່ຮຽກຮ້ອງການລົງທຶນ ແລະ ເຕັກນິກສູງ, ຫາຊອກຊື້ໝູນ້ອຍອາຍຸ 2-3 ເດືອນ ຢູ່ພາຍໃນບ້ານ ແລະ ບໍລິເວນບ້ານໃກ້ຄຽງໃນລາຄາ 300,000-400,000 ກີບຕໍ່ໂຕ ຫຼື ບາງຄັ້ງຂາຍເປັນກິໂລງລະ 40,000ກີບ.

4.4 ການເກັບຮັກສາຢາປົວພະຍາດໝູ

ຢາແຕ່ລະຊະນິດຕ້ອງເກັບຮັກສາໄວ້ເປັນຢ່າງດີ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ຢາວັກຊີນຕ້ອງເກັບຮັກສາໄວ້ໃນຕູ້ເຢັນທີ່ມີອຸນຫະພູມ 4 ອົງສາເຊ, ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ຖືກແສງແດດໂດຍກົງຈະເຮັດໃຫ້ວັກຊີນຕາຍ ແລະ ເສຍຄຸນນະພາບ; ສ່ວນຢາຕ້ານເຊື້ອ ແລະ ຢາປະເພດອື່ນໆກໍຕ້ອງເກັບຮັກສາ ໄວ້ໃນຖົງຢາ ຫຼື ຕູ້ຢາປະຈຳຝາມ ໃນບ່ອນທີ່ແຫ້ງດີ, ພາຍຫຼັງນຳໃຊ້ອຸປະກອນເຄື່ອງສັດຕະ ວະແພດ ແລ້ວໃຫ້ມີການຂ້າເຊື້ອ, ຕົ້ມເຂັມ, ສະແລັງພ້ອມທັງຕາກໄວ້ໃນ ຮິມໃຫ້ແຫ້ງດີຈຶ່ງເກັບມ້ຽນ.

4.5 ສິ່ງທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ກ່ອນນຳໃຊ້ຢາ

- ໃຫ້ເລືອກນຳໃຊ້ຢາທີ່ສາມາດເກັບຮັກສາ ແລະ ນຳໃຊ້ໄດ້ຫຼາຍວັນ;
- ກ່ອນນຳໃຊ້ຢາຕ້ອງໄດ້ອ່ານ ແລະ ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈກັບຂະໜາດ ແລະ ສັບພະຄຸນຂອງຢາຢ່າງຄັກແນ່, ຄວາມແຮງຂອງຢາ, ການອອກລົດຂອງຢາ ຊຶ່ງຈະມີສະຫຼາກແນະນຳຕິດຕົວຢ່າຢູ່ສະເໝີ;
- ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ນຳໃຊ້ຢາທີ່ບໍ່ມີສະຫຼາກແນະນຳ, ເພາະຈະເປັນອັນຕະຫຼາຍຕໍ່ສຸຂະພາບສັດ;
- ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ນຳໃຊ້ຢາທີ່ໝົດອາຍຸໂດຍເດັດຂາດເຊັ່ນ: ສີຂອງຢາມີການປ່ຽນແປງຈາກສະພາບເດີມ, ມີການຕົກຕະກອນ.
- ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ເດັກນ້ອຍສຳຜັດກັບຢາຖົງຢາຂອງສັດຕະວະແພດ. ຫ້າມບໍ່ໃຫ້ວາງຢາປິ່ນປົວແບບສຸ່ມສ່ຽງ ເພາະຈະເປັນອັນຕະຫຼາຍເຖິງຊີວິດຂອງສັດ.

4.6 ການນຳໃຊ້ຢາ

ຄວນປຶກສາ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ສັດຕະວະແພດຜູ້ຮູ້ສະເພາະທາງໃນການນຳໃຊ້ຢາແຕ່ລະຊະນິດໃຫ້ໄດ້ຜົນດີ ແລະ ບໍ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ສຸຂະພາບ.

ຄຳນຳ

ຢູ່ບ້ານເຮົາ ການລ້ຽງໝູ ແມ່ນມີການນິຍົມລ້ຽງຢ່າງແຜ່ຫຼາຍບໍ່ວ່າໃນຕົວເມືອງ ຫຼື ຊົນນະບົດ ເຊິ່ງໃນນັ້ນໝູລາດກໍເປັນສັດຊະນິດໜຶ່ງທີ່ລ້ຽງງ່າຍ. ຊັ້ນໝູລາດມີລົດຊາດແຊບ ສາມາດສະໜອງອາຫານໃຫ້ແກ່ຄອບຄົວຊາວກະສິກອນ ແລະ ຂາຍໄດ້ທຸກທີ່ທຸກເວລາ. ນອກຈາກຈະໃຫ້ຊີ້ນ ເປັນອາຫານແລ້ວກໍຍັງໃຫ້ຝຸ່ນເຜື້ອໃສ່ຕົ້ນໄມ້, ສວນຜັກ ແລະ ນາເຂົ້າໄດ້ອີກດ້ວຍ.

ປຶ້ມຄູ່ມືສະບັບນີ້ຄັດຈ້ອນເອົາເຕັກນິກຈາກການຄົ້ນຄວ້າທົດລອງຂອງສູນຄົ້ນຄວ້າການລ້ຽງສັດ, ບັນດາເອກະສານຕ່າງໆຈາກສະຖາບັນຄົ້ນຄວ້າກະສິກຳ, ປ່າໄມ້ ແລະ ພັດທະນາຊົນນະບົດ, ບັນດາຕຳລາ ແລະ ປະສົບການທີ່ມີຄວາມສຳເລັດ ທີ່ແທດເໝາະກັບລະດັບ ແລະ ຂະໜາດການຜະລິດຂອງຊາວກະສິກອນ ຊຶ່ງບົດຮຽນເຫຼົ່ານີ້ ຊາວກະສິກອນສາມາດນຳເອົາໄປປັບປຸງ ແລະ ຮັບໃຊ້ເຂົ້າໃນການປະຕິບັດຕົວຈິງ.

ຜູ້ຈັດທຳຂໍສະແດງຄວາມຂອບໃຈມາຍັງເຈົ້າຂອງເອກະສານຄູ່ມື ແລະ ຕຳລາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆ ທີ່ໄດ້ເຜີຍແຜ່ສູ່ສັງຄົມ ແລະ ໃຫ້ຜູ້ຈັດທຳໄດ້ຄົ້ນຄວ້າຮຽບຮຽງເປັນຄູ່ມືສະບັບນີ້.

1. ຄຸນລັກສະນະທົ່ວໄປຂອງໝູລາດ

ໝູລາດ ແມ່ນແນວພັນທີ່ປະຊາຊົນເຄີຍລ້ຽງມາແຕ່ບູຮານ, ອາຫານ ແລະ ແນວພັນ ແມ່ນສາມາດຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນ. ຊັ້ນໝູລາດເປັນທີ່ນິຍົມບໍລິໂພກພາຍ ໃນ ຄອບຄົວ ແລະ ເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດ. ຊາວກະສິກອນລາວ ໂດຍ ສະເພາະແມ່ນຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ຊົນນະບົດເຂດພູດອຍ ມີມູນເຊື້ອໃນການລ້ຽງໝູລາດ ມາແຕ່ດົນນານແລ້ວ ຊຶ່ງເປັນພັນຜືນເມືອງທີ່ຫາໄດ້ງ່າຍໃນເຂດບ້ານອ້ອມຂ້າງ ໂດຍມີການລົງທຶນເລັກນ້ອຍຕາມຄວາມສາມາດຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວ ຄືປະມານ 2-3 ໂຕ ເພື່ອການໂພຊະນາການ ພາຍໃນຄອບຄົວ ແລະ ຍັງສາມາດສ້າງລາຍຮັບ ໄດ້ນຳອີກດ້ວຍ.

2. ຜົນປະໂຫຍດທາງໂພຊະນາການ ຫລື ສ້າງລາຍຮັບເພື່ອເປັນ ເງື່ອນໄຂເຂົ້າເຖິງອາຫານ

ຊັ້ນໝູລາດ ເປັນແຫລ່ງ ທາດຊື່ນທີ່ສຳຄັນ ແລະ ພ້ອມທັງໃຫ້ທາດນ້ຳມັນ ອີກດ້ວຍ. ສາມາດປຸງແຕ່ງອາຫານໄດ້ຫລາກຫລາຍຊະນິດ ມີລິດຊາດ ແ ຊ ບ ດີ. ໃນຊັ້ນໝູ 100 ກູາມ ຈະໃຫ້ຜະລັງງານ 297 ກາລໍລີ, ທາດຊື່ນ 25.7 ກູາມ, ໂອເມກາ-3 0.07 ກູາມ ແລະ ໂອເມກາ-6 1.64 ກູາມ.

3. ເຕັກນິກ ແລະ ຂັ້ນຕອນການລ້ຽງໝູລາດ

3.1 ເງື່ອນໄຂຊາວກະສິກອນ

- ມີຄວາມສົນໃຈ, ມັກໃນອາຊີບກະສິກຳ ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ໃນການ ບົວລະບັດຮັກສາ;
- ມີຜືນທີ່ທີ່ເໝາະສົມ, ຮາບພຽງ ຫຼື ຄ່ອຍຊັນເລັກໜ້ອຍ, ອາກາດ ປອດໂປ່ງ, ສາມາດລະບາຍນ້ຳໄດ້ສະດວກ ແລະ ໃກ້ກັບແຫຼ່ງນ້ຳ;
- ມີແຮງງານທີ່ສາມາດເຮັດການກະສິກຳໄດ້ສອງຄົນຂຶ້ນໄປ;
- ຊາວກະສິກອນທີ່ເຄີຍມີປະສົບປະການໃນການລ້ຽງໝູມາກ່ອນຍິ່ງເປັນ ການດີ.

- ຢາປົວບາດແຜ ເຊັ່ນ: ຢາແດງ, ຢາເຫຼືອງ, ຢາຜິງຊັນຟາ ແລະ ຢາຕ້ານ ເຊື້ອອື່ນໆ;
- ຢາລົດໄຂ້ ໂນວັນຍິນ ໃຊ້ປິ່ນປົວໝູທີ່ມີອາການໄຂ້ຂຶ້ນສູງ ຫຼື ໃຊ້ປິ່ນປົວ ແມ່ພັນ ຫຼັງເກີດລູກທີ່ມີອາການເປັນໄຂ້;
- ຢາທາດເຫຼັກ ໃຊ້ສຳລັບສັກໃຫ້ໝູນ້ອຍເກີດໃໝ່ທີ່ມີອາຍຸໄດ 3 ວັນ ເພື່ອ ເສີມສ້າງເມັດເລືອດແດງ ເຮັດໃຫ້ໝູແຂງແຮງ, ກິນອາຫານດີ, ໃຫຍ່ໄວ; ນຳໃຊ້ໃນປະລິມານ 1-2 ເຊເຊ; ຖ້າໝູນ້ອຍຂາດທາດເຫຼັກກໍຈະເປັນ ພະຍາດເລືອດຈາງ ຜິວໜັງຂາວມ້ານ, ບໍ່ແຂງແຮງ, ໃຫຍ່ຊ້າ, ມີອາການ ເຈັບທ້ອງແບບຊ້ຳເຮື້ອ;
- ຢາບຳລຸງ ເປັນຢາກະຕຸ້ນໃຫ້ສັດມີສຸຂະພາບແຂງແຮງຂຶ້ນກິນອາຫານໄດ້ດີ, ໃຫຍ່ໄວ ຊຶ່ງມີຈຳພວກ ຄາໂຕຊານ, ວິຕາມິນ AD3E, ວິຕາມິນ ເບກອມ ປະເລັກ ແລະ ອື່ນໆ;
- ຢາຊູແຮງຊ່ວຍແມ່ພັນໃນເວລາເກີດລູກ “ອີກຊີໂຕຊິນ” ຊ່ວຍກະຕຸ້ນໃຫ້ ກ້າມຊື່ນມີດລູກປັ້ນຕົວໃນກໍລະນີແມ່ພັນບໍ່ມີແຮງເບິ່ງເກີດລູກ ຫຼື ມີ ອາການເກີດລູກຊ້າ, ແຮ່ຕົກຄ້າງ; ນຳໃຊ້ປະລິມານ 2 ເຊເຊ ຕໍ່ຄັ້ງ.
- ຢາຈຳພວກ ກະລຸຍໂກ ແລະ ເຕັກສະໂຫຼ ຊ່ວຍຊູແຮງແມ່ພັນ ຫຼື ໝູນ້ອຍ ໃນເວລາເຈັບທ້ອງ, ສູນເສຍນ້ຳຕານໃນຮ່າງກາຍໄປຫຼາຍ.
- ຢາຕ້ານເຊື້ອທີ່ຄວນມີໄວ້ສຳລັບປິ່ນປົວພະຍາດໝູເຊັ່ນ:
 - ເປນິຊີລິນ (Penicillin)
 - ສະເຕັບໂຕມາຍຊິນ (Streptomycin)
 - ກະລໍແຣມເຟນີໂຄນ (Chloramphenicol)
 - ອີກຊີເຕຕຼາຊີກະລິນ (Oxytetracycline)
 - ໄອເວີເມັກຕິນ (Ivermectin)
 - ເຟັນສະເຕັບ (Penstrept)
 - ຢາຜິງ ເນກາຊັນ (Negasant)
 - ຢາວັກຊິນ ປ້ອງກັນພະຍາດໝູ ເຊັ່ນ: ອະຫິວາໝູ, ປາກເປື້ອຍລົງເລັບ

- ຖ້າເຫັນປະກົດການໝູຕິດພະຍາດແລ້ວ ຫຼື ມີອາການຫຸນແຮງກວ່າຈະຄວບຄຸມໄດ້ ໝາຍຄວາມວ່າບໍ່ສາມາດເຮັດປະຖົມພະຍາບານໄດ້ດ້ວຍຕົນເອງ ໃຫ້ລາຍງານສັດຕະວະແພດບ້ານ ແລະ ສັດຕະວະແພດເມືອງທັນທີ;
- ວິທີສຸດທ້າຍແມ່ນ ການສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດ ດ້ວຍຢາວັກຊິນ.

ອານາໄມພື້ນຄອກ, ກ້ອງຄອກ ແລະ ບໍລິເວນອ້ອມຄອກ

4.3 ຢາທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີໄວ້ປະຈຳຝາມລ້ຽງໝູ

ສຳລັບການລ້ຽງໝູທີ່ເປັນຝາມຂະໜາດນ້ອຍ ຫຼື ມີການລ້ຽງເປັນກຸ່ມ ກໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີຖົງຢາ ສັດຕະວະແພດປະຈຳກຸ່ມ ຫຼື ປະຈຳຝາມ ເພື່ອເຮັດປະຖົມພະຍາບານ ແລະ ປິ່ນປົວສຸຂະພາບສັດ; ໃນຖົງຢາສັດຕະວະແພດປະຈຳກຸ່ມລ້ຽງໝູປະກອບມີຢາທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ດັ່ງນີ້:

- ເຫຼົ້າ 90 ອົງສາ ມີໄວ້ເພື່ອຂ້າເຊື້ອພະຍາດ, ໃຊ້ເຊັດ, ທາໜັງໃນເວລາສັກຢາ ຫຼື ເຮັດການຜ່າຕັດນ້ອຍ;
- ຢາທົງເຈີໄອໂອດິນ 2-5% ສຳລັບຂ້າເຊື້ອພະຍາດ ແລະ ປົວບາດແຜສິດ;

3.2 ແນວພັນໝູລາດ

ໝູລາດມີຫຼາຍປະເພດຄື: ປະເພດໝູລາດຊະນິດນ້ອຍ ມີນ້ຳໜັກ ສູງສຸດປະມານ 40-48 ກິໂລ, ອາຍຸຂຶ້ນເພດທຳອິດປະມານ 8-9 ເດືອນ, ເກີດລູກປະມານ 1,5 ເທື່ອຕໍ່ປີ, ມີຈຳນວນລູກເກີດປະມານ 5-7 ໂຕຕໍ່ ເທື່ອ; ໝູລາດປະເພດ ໃຫຍ່ມີນ້ຳໜັກປະມານ 45-80 ກິໂລ, ອາຍຸ ປະມານ 1 ປີກໍ່ສາມາດເກີດລູກໄດ້. ປະເພດໝູລາດມັກເຫັນທົ່ວໄປມີຊື່ເອີ້ນ ແຕກຕ່າງກັນເຊັ່ນ: ໝູໝາກກະໂດນ, ໝູຈິດ, ໝູບົວ, ໝູແດງພາກໃຕ້, ໝູເຜົ່າມິ້ງ ແລະ ອື່ນໆ; ມີລຳຕົວນ້ອຍ, ຫູສັ້ນ, ຫູຕັ້ງ, ລຳຕົວ ເປັນສີດຳ. ໝູລາດເປັນໝູທີ່ລ້ຽງໄດ້ງ່າຍ, ສາມາດກິນອາຫານພື້ນບ້ານທີ່ຫາໄດ້ຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ, ມີອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວຊ້າ, ແຕ່ມີຄວາມທົນທານຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມໄດ້ດີ.

ແນວພັນໝູລາດ

3.3 ວິທີການຄັດເລືອກໝູພໍ່ພັນ

ໃຫ້ຄັດເລືອກເອົາພໍ່ພັນ ຈາກແນວພັນທີ່ມີລູກດີກ, ມີອັດຕາຂະຫຍາຍຕົວໄວ, ມີລຳຕົວໃຫຍ່; ຂັ້ນຕອນໃນການຄັດເລືອກແບ່ງເປັນ 3 ໄລຍະຄື:

- ໄລຍະທີ 1: ເລີ່ມແຕ່ມີເກີດຈົນຮອດຢ່ານິມ.
- ໄລຍະທີ 2: ເລີ່ມແຕ່ອະນຸບານຈົນຮອດໄລຍະເລີ່ມເປັນບ່າວສາວ.

ໄລຍະທີ 3: ແມ່ນໄລຍະເລີ່ມເປັນພໍ່ແມ່ພັນ; ສໍາລັບໝູ່ແມ່ພັນ ແມ່ນເລີ່ມຂຶ້ນເພດ; ສໍາລັບພໍ່ພັນຕ້ອງມີລໍາຕົວໃຫຍ່, ສີສັນ ແລະ ຫນັງສິດໃສ, ອະໄວຍະວະເພດຜູ້ແຂງແຮງດີ, ລູກອັນທະທັງສອງໜ່ວຍໃຫຍ່ສະເໝີກັນ, ໜ່ວຍຕາສິດຊື່ນແຈ່ມໃສ, ດັງຊຸ່ມ, ລະບົບແຂງຂາ ແລະ ເລັບຕີນແຂງແຮງດີ, ມີລັກສະນະກ້າວ ກິດເປັນເພດຜູ້ຢ່າງຊັດເຈນ. ສໍາລັບແມ່ພັນຕ້ອງມີລໍາຕົວໃຫຍ່, ຍາວໄດ້ລະດັບດີພໍສົມຄວນ, ອະໄວຍະວະເພດແມ່ຂະຫຍາຍຕົວສົມບູນດີ, ເຕົ້ານົມລຽນກັນເປັນສອງແຖວ ແລະ ມີເຕົ້ານົມສົມບູນ ແຕ່ລະຄູ່ໃຫຍ່ສະເໝີກັນປະມານ 6 ຫາ 7 ຄູ່; ຕາແຈ່ມໃສດີ, ດັງຊຸ່ມ, ມີສີສັນສິດໃສ, ມີຄຸນລັກສະນະເປັນແມ່ທີ່ດີ, ໃຫ້ນໍ້ານົມຫຼາຍ, ເກີດລູກຫຼາຍໂຕ, ລ້ຽງລູກດີ, ກິນອາຫານດີ, ລະບົບແຂງຂາ ແລະ ເລັບຕີນແຂງແຮງດີ.

3.4 ອາຍຸການນໍາໃຊ້ເປັນພໍ່ແມ່ພັນ

ພໍ່ພັນ:

ເມື່ອກໍານົດເປົ້າໝາຍພໍ່ພັນ ແລະ ມີວິທີການຄັດເລືອກພໍ່ພັນໄດ້ແລ້ວ ກໍໃຫ້ລ້ຽງພໍ່ພັນໄວ້ຈົນຮອດ ອາຍຸປະມານ 6 ຫາ 7 ເດືອນ. ດີແທ້ແມ່ນອາຍຸຮອດ 9 ເດືອນ ຈຶ່ງສາມາດນໍາໃຊ້ເປັນພໍ່ພັນໄດ້ ທັງນີ້ເພື່ອໃຫ້ພໍ່ພັນມີການຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງສົມບູນ, ສາມາດຜະລິດນໍ້າເຊື້ອໄດ້ຫຼາຍ ແລະ ແຂງແຮງດີ.

ແມ່ພັນ:

ໃຫ້ແຍກໝູ່ແມ່ພັນອອກລ້ຽງຕ່າງຫາກ ເມື່ອມີອາຍຸໄດ້ປະມານ 7 ຫາ 8 ເດືອນ ສາມາດປະສົມພັນໄດ້, ບໍ່ຄວນປະສົມພັນເມື່ອໝູ່ແມ່ພັນຂຶ້ນເພດເປັນເທື່ອທໍາອິດ ເພາະວ່າລະບົບມີດລູກບໍ່ທັນຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງສົມບູນ, ແມ່ພັນຂຶ້ນເພດເທື່ອທີ 2 ຈຶ່ງປະສົມພັນແມ່ນດີທີ່ສຸດ.

4.1 ສາເຫດທີ່ພາໃຫ້ເກີດພະຍາດ

ພະຍາດໝູ່ເກີດຈາກຫຼາຍສາເຫດ ແລະ ເກີດຈາກເຊື້ອພະຍາດຫຼາຍຊະນິດ; ໃນເມື່ອໝູ່ຕິດພະຍາດແລ້ວ ກໍຈະເຮັດໃຫ້ໝູ່ເຈັບປ່ວຍ ຫຼື ຕາຍໄດ້ ຊຶ່ງສັງລວມແລ້ວສາມາດເກີດຈາກ 3 ແຫຼ່ງກໍານົດຕົ້ນຕໍຄື:

- ເກີດຈາກຄວາມແຮງກະທົບໃສ່ໂຕໝູ່ເຮັດໃຫ້ໝູ່ເຈັບ, ເປັນບາດ; ເກີດຈາກສິ່ງທີ່ມີຄວາມຮ້ອນ, ກະແສໄຟຟ້າ ຫຼື ເກີດຈາກແສງກໍາມັນຕະພາບລັງສີໃດໜຶ່ງ;
- ເກີດຈາກສານເຄມີປະເພດມີລັກສະນະເປັນກົດ, ເປັນດ່າງ, ຢາຂ້າແມງໄມ້ ແລະ ຢາປາບສັດຕູພືດຕ່າງໆທີ່ສາມາດຕິດມານໍາ ຫຼື ປົນເປື້ອນມາກັບອາຫານ, ນໍ້າ, ລົມ ຫຼື ອາດຈະກະທົບໃສ່ໂຕໝູ່ໂດຍກົງ;
- ເກີດຈາກເຊື້ອພະຍາດທີ່ມີຊີວິດຄື: ເຊື້ອໄວຣັດ, ແບັກເຕີຣີ, ເຊື້ອລາ, ໂປຼໂຕໂຊ ແລະ ແມ່ກາຝາກຕ່າງໆ.

4.2. ຫຼັກການລວມ ກ່ຽວກັບການປ້ອງກັນພະຍາດໝູ່

- ໃຫ້ເຮັດຮົ່ວອ້ອມຄອກ ຫຼື ຝາມໝູ່ເພື່ອປ້ອງກັນບໍ່ໃຫ້ສັດປະເພດອື່ນເຂົ້າລົບກວນ;
- ຖ້າມີເງື່ອນໄຂໃຫ້ປູກຕົ້ນໄມ້ ເພື່ອເປັນສິ່ງກໍາບັງພະຍາດສັດ;
- ໃຫ້ເຮັດຄອກໝູ່ຫ່າງຈາກເຮືອນ ຢ່າງໜ້ອຍ 50 ແມັດ;
- ທໍາຄວາມສະອາດຄອກໝູ່ທຸກໆວັນ, ອະນາໄມຂໍ້ໝູ່ອອກຈາກຄອກ, ລ້າງພື້ນຄອກ, ຮາງອາຫານເປັນປົກກະຕິ;
- ໃຫ້ໝູ່ໄດ້ກິນນໍ້າທີ່ສະອາດບໍ່ມີການປົນເປື້ອນສານເຄມີຕ່າງໆ ຕ້ອງເກືອໝູ່ດ້ວຍອາຫານສິດຍັງໃໝ່, ບໍ່ມີເຊື້ອລາ, ບໍ່ມີກິ່ນເໝັນ;
- ທໍາຄວາມສະອາດອຸປະກອນທີ່ຮັບໃຊ້ປະຈໍາຄອກໝູ່ເປັນປະຈໍາເຊັ່ນ: ອຸປະກອນເກືອໝູ່, ຄູ່ໃສ່ນໍ້າ, ເຄື່ອງຕັກອາຫານ, ຊວ້ານ ແລະ ອື່ນໆ.
- ບໍ່ໃຫ້ເອົາຊີ້ນໝູ່ທີ່ຕາຍດ້ວຍພະຍາດ ມາຄົວກິນຢູ່ໃກ້ກັບຄອກໝູ່ ຫຼື ຢູ່ໃນຝາມຂອງຕີນ;

ວັດຖຸດິບ

- ຮ່າອອນໂຮງສີຂະໜາດກາງ, ນ້ອຍ ມີທາດຊື້ນປະມານ 10%
- ສາລີ 9%
- ອາຫານເຂັ້ມຊຸ້ນ 29%
- ຖົ່ວສະໄຕໂລ 14%
- ຢວກກ້ວຍ 4%

ຂໍ້ແນະນຳສຳຄັນ: ຕ້ອງໄດ້ປູກສາລີ, ມັນຕົ້ນ, ຖົ່ວສະໄຕໂລ ເພື່ອໃຫ້ມີອາຫານພຽງພໍໃນທຸກລະດູການ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນຕົ້ນທຶນການຜະລິດ.

ສຸດປະສົມອາຫານສຳລັບໝູທີ່ລ້ຽງກຽມຂາຍ:

ຕາຕະລາງທີ 3: ວັດຖຸດິບເພື່ອເປັນອາຫານສັດ

ລ/ດ	ວັດຖຸດິບອາຫານສັດ	ທາດຊື້ນ, %	ອັດຕາສ່ວນປະສົມສູດທີ 1 (kg)	
			ກິໂລ	ທາດຊື້ນທີ່ໄດ້ຮັບ
1	ຮ່າອອນ(ໂຮງສີກາງ,ນ້ອຍ)	10	30	3
2	ສາລີ	9	15	1.35
3	ມັນຕົ້ນ	2,5	9	0.27
4	ອາຫານເຂັ້ມຊຸ້ນ	29	26	7.54
5	ຢວກກ້ວຍ	4	8	0.32
6	ຖົ່ວສະໄຕໂລ	14	12	1.68
	ລວມ		100	14.16

4. ການປ້ອງກັນ ແລະ ປິ່ນປົວສຸຂະພາບໝູ

ພະຍາດໝູມີຫລາຍຊະນິດ, ໝູທຸກຳ, ອະຫິວາ ແລະ ອື່ນໆ ເຊິ່ງລາລະອຽດເປັນລັກສະນະວິຊາການເກີນໄປ. ສະນັ້ນ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດລົງລາຍລະອຽດໄດ້ ແຕ່ຈະສະເໜີບັນດາສາຍເຫດທີ່ພາໃຫ້ໝູເກີດພະຍາດ ແລະ ວິທີປ້ອງກັນ. ສ່ວນວ່າການແກ້ໄຂ ຫລື ການປິ່ນປົວຄວນສະເໜີສັດຕະວະແພດສະເພາະດ້ານມາປິ່ນປົວໃຫ້ທັນເວລາຈະເປັນການດີ.

ພໍ່ແມ່ພັນໝູແດງ

3.5 ກະກຽມຄອກໝູ

ການລ້ຽງໝູແບບຂັງໃສ່ຄອກ ຫຼື ເອີ້ນວ່າການລ້ຽງໝູແບບທອມ ແມ່ນວິທີການລ້ຽງທີ່ໃຊ້ໄລຍະເວລາອັນສັ້ນ ແຕ່ໄດ້ຂາຍໝູທີ່ຕຸ້ຍ ແລະ ມີນ້ຳໜັກດີເປັນທີ່ຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດທົ່ວ.

ຊື້ໝູນ້ອຍທີ່ຢ່າມີແລ້ວມີນ້ຳໜັກປະມານ 15-20 ກິໂລ ຄອບຄົວໜຶ່ງຈະລ້ຽງ 2-4 ໂຕ ຫຼື ໃນຈຳນວນທີ່ຫຼາຍກວ່ານັ້ນຂຶ້ນກັບຄວາມສາມາດຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວ ເປັນແນວພັນໝູລາດ ຫຼື ໝູລູກປະສົມ (ແຕ່ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນໝູລາດ), ໂດຍນຳໃຊ້ຫົວອາຫານປະສົມ, ອາຫານທີ່ມີໃນທ້ອງຖິ່ນເຊັ່ນຮ່າ, ສາລີ, ມັນຕົ້ນ, ບອນ ແລະ ຜັກປ່າຊະນິດອື່ນໆ ໃຫ້ອາຫານພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງໝູແຕ່ລະໄລຍະ ໃຫ້ມື້ໜຶ່ງ 2 ຄັ້ງ (ເຊົ້າ ແລະ ແລງ), ໃຫ້ນ້ຳກິນທີ່ສະອາດ ແລະ ບໍ່ໃຫ້ຂາດ.

ດ້ານສຸຂະພາບສັດ: ມີການຂ້າແມ່ທ້ອງ ແລະ ສັກຢາປ້ອງກັນພະຍາດຖືກຕ້ອງຕາມຫຼັກການ, ອານາໄມປັດກວາດຜື່ນທີ່ ແລະ ບໍລິເວນອ້ອມຂ້າງຄອກໃຫ້ສະອາດ. ໃຊ້ເວລາລ້ຽງ 6-7 ເດືອນຈະໄດ້ນ້ຳໜັກປະມານ 60-80 ກິໂລ ແລະ ເປັນນ້ຳໜັກທີ່ຂາຍເປັນໝູຊື້ນໄດ້ທົ່ວໄປໃນທ້ອງຖິ່ນລາຄາ 20.000-22.000 ກີບຕໍ່ນ້ຳໜັກສັດເປັນ 1 ກິໂລ.

ໃນລະບົບການລ້ຽງທົ່ວໄປແບບປະເພນີ ຫຼື ລ້ຽງປ່ອຍຕາມທຳມະຊາດ ຈະໃຊ້ເວລາລ້ຽງ 12-18 ເດືອນ ແລະ ມີນ້ຳໜັກປະມານ 30-60 ກິໂລ ຊຶ່ງມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່ວັນໜ້ອຍກວ່າ 100 ກຼາມ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວໝູລາດຖ້າໄດ້ອາຫານທີ່ມີຄຸນະພາບດີ ກໍ່ສາມາດມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕໄດ້ປະມານ 400-500 ກຼາມຕໍ່ວັນ. ການລ້ຽງແບບໃສ່ຄອກຈະພົບເຫັນໃນເຂດໃກ້ຕົວເມືອງ, ເຂດທີ່ມີການພັດທະນາ, ມີແຫຼ່ງອາຫານສຳເລັດຮູບຈາກໂຮງງານ, ເປົ້າໝາຍຂອງການລ້ຽງແມ່ນເພື່ອຜະລິດເປັນສິນຄ້າ ເຊັ່ນ: ຜະລິດແນວພັນຂາຍ, ຜະລິດໝູຊີ້ນປ້ອນຕະຫຼາດໃນທ້ອງຖິ່ນ, ຜະລິດໃຫ້ກຸ່ມເກັບຂີ້ ຫຼື ລ້ຽງເປັນແບບຝາມຂະໜາດນ້ອຍ ເປັນສາຂາໃຫ້ບໍລິສັດຕ່າງໆ; ມີຮູບແບບການລ້ຽງແບບປະສານກັບການລ້ຽງປາ ຊ່ວຍປະຢັດຕົ້ນທຶນໃຫ້ຊາວກະສິກອນ.

- ໃຫ້ຄັດເລືອກປ່ອນປຸກສ້າງຄອກໝູໃນສະຖານທີ່ໂນນ, ນ້ຳບໍ່ຖ້ວມຂັງ ແລະ ສາມາດລະບາຍນ້ຳໄດ້;
- ຄວນມີຕົ້ນໄມ້ເພື່ອເປັນຮີ່ມເງົາບັງແສງແດດ, ລົມຝົນ, ພະຍຸ, ແຕ່ຕ້ອງຮັບປະກັນໃຫ້ມີລົມລ່ວງດີ;
- ຫ່າງໄກເຮືອນປະມານ 8-10 ແມັດ, ຖ້າເປັນໄປໄດ້ຄວນລ້ຽງຢູ່ຫ່າງໄກຈາກເຮືອນໄດ້ຍິ່ງດີ, ຕັ້ງຄອກໝູຕາມທິດປາຍລົມເພື່ອຫຼີກເວັ້ນກິ່ນ ເໝັນ;
- ສ້າງຄອກຕາມແລວທິດຕາເວັນອອກ ຫາຕາເວັນຕົກເພື່ອຫຼີກເວັ້ນແສງແດດໂດຍກົງ, ອາດຈະໃຊ້ສິ່ງກຳບັງແສງແດດ ໃນຍາມລະດູຮ້ອນ ແລະ ຖ້າອາກາດຮ້ອນອົບເອົ້າຄວນອາບນ້ຳໃຫ້ໝູ. ຖ້າເປັນຍາມໜາວກໍ່ຄວນເຮັດໃຫ້ຄອກມີຄວາມອົບອຸ່ນເຊັ່ນ: ມີສິ່ງກຳບັງລົມ, ບັງຝົນ, ຝົ້ນຄອກຕ້ອງແຫ້ງ ແລະ ສະອາດດີ ໂດຍສະເພາະໝູນ້ອຍຍິ່ງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ເປັນພິເສດ;
- ການສ້າງຄອກຄວນໃຫ້ເໝາະສົມກັບຈຳນວນ ແລະ ຂະໜາດໝູທີ່ຈະລ້ຽງ ເພື່ອນຳໃຊ້ຄອກໃຫ້ຄຸ້ມຄ່າການລົງທຶນ.

ຂ. ຈຳພວກແຮ່ທາດເສີມ

1. ກະດູກປີນ:

- ໃຊ້ເປັນແຫຼ່ງສະໜອງການຊີ ປະມານ 24%.
- ໃຫ້ທາດຝົດສະຟັດປະມານ 12-18%.

2. ເກືອກິນ:

- ເປັນແຫຼ່ງສະໜອງທາດໂຊດຽມ ແລະ ກລໍໄຣ (Na, Cl) ໂດຍທົ່ວໄປໃຊ້ໃນປະລິມານ 0,3-0,5% ແຕ່ຖ້າສູດມີປາປິ່ນປະລິມານເກືອຈະຕ້ອງຫຼຸດລົງ.

ໝູນ້ອຍດູດນົມ	21-22%
ໝູນ້ອຍອະນຸບານ	20%
ໝູກາງ	18%
ໝູລຸ້ນ ຫຼື ໝູຊີ້ນ	16%
ໝູພໍ່ແມ່ຝັນ	14%

ຄ. ເຕັກນິກການຄິດໄລ່ປະລິມານອາຫານໝູ:

- ຄວາມຕ້ອງການທາດຊີ້ນ ແລະ ພະລັງງານຂອງໝູແຕ່ລະໄລຍະ (ຂໍ້ມູນຂອງໝູພັນ ແລະ ລູກປະສົມ).

ຕາຕະລາງທີ 2: ຄວາມຕ້ອງການທາດອາຫານຂອງໝູແຕ່ລະຂະໜາດ

ຕົວຢ່າງ: ສູດອາຫານທີ່ຈະນຳໄປປັບປຸງດ້ານອາຫານໝູຂອງຊາວກະສິກອນເຂດພູດອຍບ້ານເປົ້າໝາຍຂອງໂຄງການ

- ຄິດໄລ່ສູດອາຫານໝູລຸ້ນ (ໝູລາດ) ທີ່ມີວັດຖຸດິບຫາໄດ້ໃນທ້ອງຖິ່ນຕົນເອງ: ຮ່າອ່ອນ, ສາລິບິດ, ອາຫານເຂັ້ມຂຸ້ນ, ຢວກກ້ວຍ, ຖົ່ວສະໄຕໂລ, ເກືອ.
- ຄວາມຕ້ອງການທາດຊີ້ນໃນສ່ວນປະກອບຂອງອາຫານໝູ.
 - ໝູນ້ອຍຢ່ານົມຫາໝູລຸ້ນ 16%
 - ໝູລຸ້ນຫາຂາຍອອກ 14%

ຂໍ້ແນະນຳ:

- ບໍ່ຄວນໃຊ້ໃບກະຖິນສິດລ້ຽງໝູ, ຄວນນຳໄປຕາກໃນທີ່ຮົ່ມ 2-3 ວັນ ຫຼື ແຊ່ນ້ຳ 24 ຊົ່ວໂມງແລ້ວນຳໄປຕາກ.
- ຄວນໃຊ້ໃບກະຖິນຍັກ ເພາະມີສານພິດນີ້ຕໍ່າກວ່າກະຖິນຜື່ນເມືອງ.
- ສາມາດນຳໄປປະສົມກັບສູດອາຫານໄດ້ໃນລະດັບ 18-20%.

6. ໃບມັນຕົ້ນແຫ້ງ:

- ມີທາດຊີ້ນປະມານ 20-25%.

ຂໍ້ຈຳກັດ:

- ມີສານພິດກິດໄຮໂດຣໄຊຍານິດ ແຕ່ລິດລົງເມື່ອຖືກທຳລາຍດ້ວຍຄວາມຮ້ອນ.
- ໃຫ້ຜະລັງງານຕໍ່າ ຈະຕ້ອງໃຊ້ຮ່ວມກັບວັດຖຸດິບທີ່ໃຫ້ຜະລັງງານສູງ.

ຂໍ້ແນະນຳ:

- ບໍ່ຄວນໃຊ້ໃບມັນຕົ້ນດິບລ້ຽງໝູ, ຕ້ອງຕາກແຫ້ງເສຍກ່ອນ.
- ບໍ່ຄວນໃຊ້ໃບມັນຕົ້ນໃນສູດອາຫານໝູນ້ອຍ.
- ໝູໃຫຍ່ໃຫ້ໃບມັນຕົ້ນແຫ້ງ 15% ໃນສູດອາຫານ.

7. ຖົ່ວສະໄຕໂລ:

- ເປັນພືດຕະກູນຖົ່ວມີທາດຊີ້ນປະມານ 14-18%, ສາມາດນຳໄປປະສົມກັບອາຫານໝູ 10-15%.

ຂໍ້ແນະນຳ:

- ອາດຈະຊອຍໃບສິດປະສົມກັບວັດຖຸດິບອາຫານສັດຊະນິດອື່ນ, ແຕ່ການໃຫ້ກິນສິດຫຼາຍເກີນໄປຈະເຮັດໃຫ້ຍິ່ງທ້ອງໄດ້.
- ດີແທ້ຄວນຊອຍຕາກແດດອ່ອນໆ 2-3 ແດດແລ້ວ ຈຶ່ງໃຊ້ ແລະ ສາມາດເກັບໄວ້ດົນໄດ້.

ການປຸກສ້າງຄອກມີ 2 ແບບ:

- (1) ຄອກໝູແບບຊູຜື່ນ
- (2) ຄອກໝູແບບຍົກຜື່ນ

ສາມາດເຮັດໄດ້ໃນຮູບລັກສະນະແບບໝາແຫງນກາຍທຳມະດາ, ແບບໝາແຫງນກາຍ ແລະ ແບບໜ້າຈິ້ວທຳມະດາ. ຄອກແບບຍົກຜື່ນໄດ້ໃຊ້ວັດຖຸດິບຫຼາຍໃນການກໍ່ສ້າງ ຊຶ່ງຕົວຄອກທາງຂ້າງ ດ້ານລວງຍາວ ແລະ ລວງກວ້າງອາດຈະເຮັດດ້ວຍໄມ້ກົມລຽນລຳ, ສ່ວນຜື່ນອາດຈະເຮັດດ້ວຍໄມ້ປົກ, ໄມ້ແປ້ນ; ຫຼັງຄາສາມາດມຸງດ້ວຍຫຍ້າ, ສັງກະສີ ຫຼື ກະເບື້ອງກໍ່ໄດ້; ຕ້ອງໄດ້ຍົກຜື່ນຂຶ້ນສູງປະມານ 40 ຊັງຕີແມັດ ແລະ ເຮັດຮ່ອງລະບາຍນ້ຳເສຍ ຢູ່ໃຕ້ສາຍຄາ.

ມາດຕາສ່ວນເຮັດຄອກ:

- ແຕ່ຜື່ນດິນຂຶ້ນຫາຜື່ນຄອກ 40 ຊັງຕີແມັດ, ຝາຄອກ (ນັບແຕ່ຜື່ນ ຄອກຂຶ້ນ) 1 ແມັດ, ນັບແຕ່ຝາສຸດເບື້ອງເທິງ ຂຶ້ນຫາຫຼັງຄາ (ຂີ້) 1 ແມັດ ແລະ ເສົາດັງ 20 ຊັງຕີແມັດ. ຄອກໝູແບບຍົກ ຜື່ນເໝາະສົມກັບເຂດທີ່ເປັນຜື່ນທີ່ຕໍ່າ ແລະ ເຂດທີ່ມັກມີນ້ຳຖ້ວມໃນລະດູຝົນ.

ຄອກໝູແບບຍົກຜືນ

ທັງສອງຮູບແບບນີ້ເຮົາຈະນຳໃຊ້ຮູບແບບໃດກໍ່ໄດ້ຂຶ້ນຢູ່ກັບເງື່ອນໄຂສະພາບຜືນທີ່, ຄວາມສະດວກບ່ອນເຮົາຈະລ້ຽງນັ້ນວ່າຄວນຈະຕັດສິນໃຈສ້າງຕັ້ງຄອກແນວໃດ.

3.6 ການລ້ຽງໝູໃນຄອກ

ແມ່ນໄລຍະເວລາແຕ່ 8 ຫາ 10 ອາທິດ ນັບແຕ່ມີເກີດ, ມີນ້ຳໜັກແຕ່ 15 ຫາ 20 ກິໂລກຼາມ ຂຶ້ນໄປຈົນຮອດນ້ຳໜັກ 80 ກິໂລກຼາມ ຫຼື ຫຼາຍກວ່ານັ້ນ ຊຶ່ງຈະໃຊ້ເວລາລ້ຽງແຕ່ 13 ຫາ 16 ອາທິດ ຫຼື ປະມານ 90 ວັນ ແລ້ວ ແຕ່ຈຸດປະສົງຂອງຜູ້ລ້ຽງຄື: ລ້ຽງເປັນໝູຊື້ນສິ່ງຕະຫຼາດ ຫຼື ຈະລ້ຽງເພື່ອຄັດເລືອກແນວຜືນ; ສຳລັບຄອກໝູລຸ້ນກໍ່ສາມາດນຳໃຊ້ຄອກແບບຊູຜືນ ຫຼື ຄອກແບບຍົກຜືນຕາມເງື່ອນໄຂທຳມະຊາດຂອງແຕ່ລະເຂດໃຫ້ເໝາະສົມ.

ຄວາມຕ້ອງການເນື້ອທີ່ຖ້າແມ່ນຄອກແບບຊູຜືນປະມານ 1 ຕາແມັດຕໍ່ໂຕ, ສາມາດຈັດເປັນກຸ່ມ 5 ຫາ 10 ໂຕຕໍ່ຄອກ, ແຕ່ຕ້ອງໃຫ້ມີຮາງໃຫ້ອາຫານຄົບຖ້ວນ, ກວ້າງພໍດີກັບຂະໜາດຂອງໝູເພື່ອບໍ່ໃຫ້ໝູຍາດຊຶງອາຫານກັນ; ຖ້າເປັນຄອກຍົກຜືນຕ້ອງມີຜືນທີ່ປະມານ 0,7 ຕາແມັດຕໍ່ໂຕ; ຕ້ອງໃຫ້ໝູລຸ້ນໄດ້ກິນນ້ຳຕາມຄວາມຕ້ອງການຕະຫຼອດ 24 ຊົ່ວໂມງ.

- ຕ້ອງເສີມອາຫານທີ່ມີທາດຊື້ນໃນສຸດອາຫານຈະມີຕົ້ນສູງ, ເຮັດໃຫ້ລາຄາອາຫານສູງຂຶ້ນ.
- ບໍ່ຄວນປະສົມມັນຕົ້ນແຫ້ງ ຫຼື ມັນຕົ້ນໝັກເກີນ 20% ໃນສຸດອາຫານໝູນ້ອຍ.

ຂໍ້ແນະນຳ:

- ຄວນປົດໃຫ້ລະອຽດກ່ອນນຳໃຊ້ເປັນອາຫານສັດ.
- ຄວນປູກເອງເພື່ອລົດຕົ້ນທຶນການຜະລິດ.

4. ຖົ່ວເຫຼືອງ:

- ທາດຊື້ນປະມານ 36-38% , ໃຫ້ຜະລັງານ 3.300-3.500 ກິໂລກາລີ/ກິໂລ, ຖົ່ວເຫຼືອງເມັດເໝາະສຳລັບນຳໃຊ້ເປັນອາຫານສັດ ເພາະບໍ່ທັນໄດ້ຜ່ານການສະກັດເອົານ້ຳມັນ.

ຂໍ້ແນະນຳສຳຄັນ:

- ເມັດຖົ່ວເຫຼືອງຄວນເຮັດໃຫ້ສຸກກ່ອນ ດ້ວຍວິທີຕົ້ມ, ໜັ່ງ ຫຼື ຂົ້ວເພື່ອທຳລາຍສານພິດທີ່ມີຢູ່ກ່ອນນຳໃຊ້.
- ຄວນເກັບຮັກສາເມັດຖົ່ວເຫຼືອງທີ່ສຸກແລ້ວໄວ້ທັງເມັດ ຈະເກັບໄວ້ໄດ້ດີນ.
- ໝູທີ່ລ້ຽງທອມບໍ່ຄວນເກີນ 10%.

5. ໃບກະຖິນປີນ:

- ໃບກະຖິນແຫ້ງມີທາດຊື້ນປະມານ 20-24%.
- ຜະລັງານ 900-1300 ກິໂລກາລີ/ກິໂລ .

ຂໍ້ຈຳກັດ:

- ມີເຍື່ອໄຍສູງ
- ມີສານພິດໄມໂມຊິນທີ່ເປັນພິດຕໍ່ສັດ ຖ້າໃຊ້ໃນລະດັບສູງຈະເຮັດໃຫ້ສັດຈະເລີນເຕີບໂຕຊ້າ, ຂົນຫລິ້ນ ແລະ ຄວາມສົມບູນຜົນຕໍ່າ.
- ໃຫ້ຜະລັງານຕໍ່າ ຈະຕ້ອງໃຊ້ຮ່ວມກັບວັດຖຸດິບທີ່ໃຫ້ຜະລັງານສູງ.

2. ສາລີ:

- ໃຫ້ພະລັງງານສູງໃຊ້ປະໂຫຍດໄດ້ກັບໝູ ແລະ ສັດປີກ 3.168-3.370 ກິໂລກາລີ/ກິໂລ, ມີທາດຊື້ນ 8-9%, ມີກິດອະມິໂນຫຼາຍຊະນິດ ແລະ ມີທາດແຄນຊຽມ ແລະ ຝົດສະຝ່ອງ.
- ໂດຍທົ່ວໄປສາມາດໃຊ້ສາລີລ້ຽງໝູ ຫຼື ສັດປີກໂດຍບໍ່ມີຂໍ້ຈຳກັດ.
- ເລືອກໃຊ້ສາລີທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ, ບໍ່ມີເຊື້ອລາ.

ຂໍ້ແນະນຳ:

- ຄວນບົດເມັດສາລີໃຫ້ມຸ່ນກ່ອນນຳໃຊ້ປະສົມກັບວັດຖຸດິບອື່ນ ເພາະສັດບໍ່ສາມາດຍ່ອຍເມັດສາລີທັງເມັດໄດ້.
- ຄວນເລືອກໃຊ້ສາລີທີ່ແຫ້ງດີ ບໍ່ຕົກໂໝກ.
- ຄວນເລືອກສາລີມາບົດເອງດີກວ່າ ເພາະສາລີທີ່ບົດຂາຍອາດມີສິ່ງເຈືອປົນສູງ.

ເຂົ້າປຽນ:

- ໃຫ້ພະລັງງານສັດປີກ 3.596 ແລະ 3.500 ກິໂລກາລີ/ກິໂລ, ມີທາດຊື້ນ 8%.
- ໃຊ້ລ້ຽງໝູ ແລະ ສັດປີກບໍ່ມີຂໍ້ຈຳກັດ ແຕ່ໃຊ້ລ້ຽງໝູບໍ່ຄວນໃຊ້ເຂົ້າປຽນເຂົ້າໜຽວລ້ວນໆ ຈະເຮັດໃຫ້ໝູທ້ອງຜູກ, ຄວນປະສົມຮຳ ແລະ ຜັກ.

3. ມັນຕົ້ນ:

- ມັນຕົ້ນມີທາດແຫ້ງປະມານ 75-80%, ມີພະລັງງານ 3.200-3.500 ກິໂລກາລີ/ກິໂລໃກ້ຄຽງກັບສາລີ.
- ມີທາດຊື້ນປະມານ 2-2.5%.

ຂໍ້ຈຳກັດ:

- ບໍ່ສາມາດໃຊ້ມັນຕົ້ນສິດລ້ຽງສັດໄດ້ ເນື່ອງຈາກມີສານຝົດໄຮໂດຣໄຊຍານິດ ຕ້ອງນຳໄປຜ່ານຂະບວນການ ເຮັດເປັນມັນຕົ້ນແຫ້ງ, ມັນຕົ້ນໜັກ ຫຼື ຜ່ານການຕົ້ມ.

ການໃຫ້ອາຫານໝູລຸ້ນໃນໄລຍະເລີ່ມຕົ້ນອາທິດທຳອິດປະມານ 1 ກິໂລກຼາມ ຕໍ່ໂຕ ຕໍ່ວັນ, ແບ່ງເປັນ 2 ຄາບງລະ 500 ກຼາມ ແລະ ເພີ່ມຂຶ້ນແຕ່ລະອາທິດ ຈົນຮອດອາທິດທີ 13 ປະມານ 2,5 - 2,7 ກິໂລກຼາມຕໍ່ ໂຕຕໍ່ວັນ. ໃນເງື່ອນໄຂນຳໃຊ້ອາຫານສຳເລັດຮູບຈາກໂຮງການ ຫຼື ອາຫານປະສົມກັບທັງໄດ້ມາດຖານຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງໝູ; ໃນໄລຍະເປັນໝູລຸ້ນຈະມີອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕສູງສະເລ່ຍແຕ່ລະວັນປະມານ 550 - 700 ກຼາມ; ປະລິມານອາຫານທີ່ຕ້ອງການທັງໝົດປະມານ 240 ກິໂລກຼາມ ຫຼື ຄິດໄລ່ອັດຕາສ່ວນການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່ກັບການກິນອາຫານໃນອັດຕາ 1 ຕໍ່ 3 ສ່ວນ, ໝາຍຄວາມວ່າໃຊ້ອາຫານ 3 ກິໂລກຼາມໄດ້ນ້ຳໜັກໂຕ 1 ກິໂລກຼາມ.

3.6.1 ກະກຽມຮາງອາຫານ

ຮາງອາຫານມີຄວາມສຳຄັນຫຼາຍ ເພາະວ່າຖ້າເຮັດຮາງອາຫານທີ່ດີ ແລະ ຖືກຕ້ອງອາຫານກໍ່ຈະບໍ່ຕົກເຮ່ຍເສຍຫາຍຫຼາຍ, ປະຢັດແຮງງານ ແລະ ຕົ້ນທຶນ, ໝູຈະໄດ້ກິນອາຫານຫຼາຍຂຶ້ນ, ອາຫານສະອາດ ແລະ ໝູໃຫຍ່ໄວກວ່າ, ນອກຈາກນັ້ນຍັງເຮັດໃຫ້ມີການອານາໄມທຳຄວາມສະອາດງ່າຍຂຶ້ນອີກດ້ວຍ.

ຕາຕະລາງທີ 1: ຄວາມຕ້ອງການຂະໜາດຂອງຮາງອາຫານ:

ນ້ຳໜັກຂອງໝູ	ຂະໜາດຂອງຮາງອາຫານຄິດໄລ່ຕໍ່ໂຕ		
	ລວງຍາວ (ຊັງຕີແມັດ)	ລວງກວ້າງ (ຊັງຕີແມັດ)	ລວງສູງ (ຊັງຕີແມັດ)
ໝູມີນ້ຳໜັກ 50 ກິໂລຂຶ້ນໄປ	40	25	20
ໝູມີນ້ຳໜັກ 25-50 ກິໂລ	30	25	20
ໝູນ້ອຍມີນ້ຳໜັກ 25 ກິໂລລົງມາ	20	20	15

ລັກສະນະຄອກໝູຂອງຊາວກະສິກອນ

3.6.2 ການໃຫ້ໃຫ້ນໍ້າ:

ນໍ້າມີຄວາມໝາຍສໍາຄັນເປັນຜືນຖານສໍາລັບການຈະເລີນເຕີບໂຕຂອງຮ່າງກາຍ, ຖ້າໝູກິນນໍ້າບໍ່ພຽງພໍຈະມີອາການດັ່ງນີ້: ກິນອາຫານໜ້ອຍລົງ, ອາການເຄັ່ງຕຶງຈາກຄວາມຮ້ອນອົບເອົ້າ, ອັດຕາການຈະເລີນເຕີບໂຕຕໍ່າ, ໝູນານໃຫຍ່, ໃຫ້ນໍ້ານົມໜ້ອຍລົງ ໂດຍສະເພາະໝູແມ່ລ້ຽງລູກ.

- ໝູໜ້ອຍຕ້ອງການນໍ້າປະມານ 2-4 ລິດຕໍ່ມື້ຕໍ່ໂຕ.
- ໝູໃຫຍ່ 6-12 ລິດຕໍ່ມື້ຕໍ່ໂຕ, ໝູແມ່ລູກອ່ອນ 15-20 ລິດຕໍ່ມື້ຕໍ່ໂຕ.

ການໃຫ້ນໍ້າໃນຄອກໝູ

3.6.3 ອາຫານໝູ ແລະ ເຕັກນິກການໃຫ້ອາຫານ:

ກ. ວັດຖຸດິບອາຫານ

- ອາຫານເຂັ້ມຊຸ້ນ (ອາຫານສໍາເລັດຮູບ) ມີທາດຊຸ້ນປະມານ 29%.
- ສ່ວນຫຼາຍຈະມີຜະລັງງານ, ທາດຊຸ້ນ, ເຍື້ອໃຍ, ແຮ່ທາດ ແລະ ວິຕາມິນຄົບຖ້ວນ.
- ສາມາດໃຊ້ປະສົມໃນສູດຕ່າງໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການ.
- ອາດປະສົມໃນລະດັບ 25-45% ຂຶ້ນກັບຜູ້ຜະລິດ.

1. ຮໍາອ່ອນ:

- ມີທາດຊຸ້ນປະມານ 12%
- ຜະລັງງານ 3.120 ກິໂລກະລໍລິ/ກິໂລ.
- ຖ້າເປັນຮໍາຈາກໂຮງສີເຂົ້າຂະໜາດກາງ ແລະ ນ້ອຍຈະມີທາດຊຸ້ນພຽງ 7-8% ເທົ່ານັ້ນ ເພາະເປັນຮໍາແກ່ສ່ວນຫຼາຍ.
- ມີໄຂມັນສູງ 12-13% ເຮັດໃຫ້ມີກິ່ນຂົງງ່າຍ

ຂໍ້ຈໍາກັດ:

- ບໍ່ຄວນໃຊ້ປະກອບອາຫານໃຫ້ໝູໜ້ອຍ ໄລຍະຢ່າງນົມເນື່ອງຈາກມີເຍື້ອໃຍສູງ.

ຂໍ້ແນະນໍາ:

- ຄວນໃຊ້ຮໍາອ່ອນທີ່ຍັງໃໝ່ ບໍ່ມີກິ່ນ ແລະ ບໍ່ຄວນເກັບຮັກສາໄວ້ດົນເກີນ 30-40 ວັນ.
- ໝູໜ້ອຍນໍ້າໜັກ 20-60 ກິໂລ ບໍ່ຄວນເກີນ 30% ໃນສູດອາຫານ, ຖ້າເປັນໝູໃຫຍ່ ຫຼື ພໍ່ແມ່ພັນສາມາດປະສົມໄດ້ຫຼາຍກວ່າ 30% ໃນສູດອາຫານ.